

РОЗДІЛ 3
ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС;
СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

УДК 347.4

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТА ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ ПРИ РОЗГЛЯДІ СПРАВ ПРО ВИЗНАННЯ НЕДІЙСИМ ПРАВОЧИНУ З ВАДАМИ ВОЛІ

PROBLEM ASPECTS OF DETERMINING THE SUBJECT OF APEAL TO COURT AT CONSIDERATION OF CASES ABOUT INVALIDATION OF THE TRANSACTION WITH VICIES OF THE WILL

Алексій Р.В.,
аспірант кафедри цивільного права та процесу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У цій науковій статті проведено дослідження проблеми визначення категорій осіб, які мають право звернутися до суду з позовом про визнання правочину з вадами волі недійсним. Робиться висновок про актуальність та практичну необхідність вирішення цього питання. Звертається увага на наявність малої кількості досліджень, присвячених цьому питанню, а також на існування правових колізій у цивільному законодавстві. Зазначається, що належним позивачем у справі про визнання недійсним правочину з вадами волі є такі особи: а) сторона правочину, яка діяла під впливом вади волі; б) інша заінтересована особа. Здійснюється аналіз судової практики, яка пов'язана з проблемою визначення суб'єкта звернення до суду в цих справах.

У цій науковій роботі характеризується категорія інтересу та розкривається суть феномена заінтересованої особи як суб'єкта звернення до суду в справах про визнання недійсним правочину з вадами волі. Також наводиться власне розуміння такого терміна, зокрема робиться висновок, що заінтересована особа – це особа, чії права та інтереси порушені внаслідок вчинення недійсного правочину, і вона має право на звернення до суду за відновленням свого порушеного права та інтересу майнового чи немайнового характеру, а також зазначена особа не претендує на предмет спору по справі. Поряд із цим виділяються особливості такого суб'єкта звернення до суду. Звертається увага на обов'язковість доведення заінтересованою особою в суді факту порушення своїх прав та інтересів оспорюваним правочином. Зазначається, що найчастіше заінтересована особа виступає позивачем у процесі визнання недійсними фіктивних та удаваних правочинів.

Також констатується наявність й інших проблем при визначенні належного позивача по даних справах. Зокрема, маються на увазі справи про визнання недійсними правочину, вчиненого дієздатною особою, яка в момент його вчинення не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними, а також правочину, вчиненого під впливом тяжкої обставини та на край невіддільних умовах.

У цьому науковому дослідженні наводяться власні пропозиції щодо вдосконалення законодавства, що стосується розглядуваної проблематики.

Ключові слова: правочин із вадами волі, визнання правочину недійсним, належний позивач, сторона правочину, інтерес, заінтересована особа.

In a scientific article the research of the problem of determining the categories of persons who can apply to a court with a claim on the invalidation of the transaction with vices of the will is carried out. The conclusion about topicality and practical necessity to solution this issue is made. Attention is drawn to the small number of researches devoted to this issue, as well as to the existence of legal collisions in civil law. It is noted that the proper plaintiff in the case about invalidation of the transaction with vices of the will is such person: a) party of the contract who makes contract under the influence of vice of the will; b) other interested person. An analysis of judicial practice, which is related to the problem of determining the subject of access to court in these cases, is carried out.

In this scientific work the category of interest is characterized and the essences of the phenomenon of the interested person as a subject of apply to the court in cases about invalidation of the transaction with vices of the will is opened. As well as the own understanding of such a term is given. In particular, conclusion is made that interested person – is a person whose rights and interests are violated as a result of the making of an invalid transaction and who has the right to apply to the court for restoration of his violated right and interest of property or non-property nature, and also the said person does not claim for the subject dispute over the case. In addition, features of such subject of appeal to the court are highlighted. Attention is drawn to the duty to prove by interested person of fact rights and interests violation by the disputed transaction. The most often the interested person acts as a plaintiff in the invalidation of fictitious and supposed transactions it is also noted.

The existence of other problems in determining the proper plaintiff in these cases it is also noted. In particular, it refers to cases of invalidation of a transaction made by a capable person who, at the time of making of transaction, did not realize the significance of his actions and/or could not manage them, as well as a transaction made under the influence of a difficult circumstance and on extremely unprofitable terms.

This scientific research contains suggestions for improving legislation related to the issue under consideration.

Key words: transaction with vices of the will, recognition of a transaction invalid, proper plaintiff, party to the transaction, interest, interested person.

Однією з основних проблем при доведенні наявності вади волі при вчиненні особою правочину є те, що не завжди зрозуміло, хто ж може звернутися до суду з вимогою про визнання такого правочину недійсним, тобто хто виступає належним позивачем по справі. Це зумовлено, зокрема, тим, що часто відсутній чіткий перелік зазначених осіб, а іноді наявні навіть колізії в нормах закону. Положення Цивільного кодексу України не завжди конкретно передбачають суб'єкта звернення до суду в категоріях справ про визнання недійсними правочинів із вадами

волі. При розгляді таких справ суди, крім норм закону, враховують правові позиції Верховного Суду України, а також обставин кожної конкретної справи. Також нині є незрозумілою категорія «заінтересована особа». Такий стан речей дає змогу констатувати, що дослідження питання визначення суб'єкта звернення до суду щодо розгляду цієї категорії справ є доволі актуальним. Ця проблема є скоріше практичною, аніж теоретичною, проте вона заслуговує на увагу й з боку науковців. З огляду на вищенаведене, виникає необхідність у з'ясуванні тих осіб, які мають право

звернутися до суду з позовом про визнання правочину з вадами волі недійсним.

Незважаючи на актуальність цієї проблеми, вона все ж таки залишається поза увагою вчених-цивілістів. Нині досить мало наукових досліджень, що стосуються цієї теми. Серед науковців, що займаються питаннями, пов'язаними з дослідженнями суб'єктів, які мають право звернутися до суду щодо визнання недійсним правочину з вадами волі, можна виділити І.В. Спасибо-Фатєєву, В.І. Крата, Г.О. Уразову, А.Я. Риженкова тощо. Деякі аспекти категорії «заінтересована особа» досліджуються О.А. Беляєвою, Я.М. Романюком, Ю.О. Тарасенко та ін.

Метою статті є визначення категорій осіб, які мають право на звернення до суду з позовом у справах про визнання правочинів із вадами волі недійсними.

Згідно з ч. 1 ст. 48 Цивільно-процесуального кодексу України сторонами в цивільному процесі є позивач і відповідач [1]. У деяких нормах цивільного законодавства, які визначають правову природу різних видів правочинів із вадами волі, зазначено, хто є належним позивачем по справі. Так, відповідно до ч. 3 ст. 215 Цивільного кодексу України, якщо недійсність правочину прямо не встановлена законом, але одна із сторін або інша заінтересована особа заперечує його дійсність на підставах, встановлених законом, такий правочин може бути визнаний судом недійсним (оспорюваний правочин) [2]. Таке формулювання містить й Постанова Пленуму Верховного суду України від 06.11.2009 р. № 9 «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними», де передбачено, що вимога про визнання оспорюваного правочину недійсним та про застосування наслідків його недійсності, а також вимога про застосування наслідків недійсності нікчемного правочину може бути заявлена як однією зі сторін правочину, так і іншою заінтересованою особою, права та законні інтереси якої порушено вчиненням правочину [3]. Також ч. 2 ст. 1257 Цивільного кодексу України містить таке: «За позовом заінтересованої особи суд визнає заповіт недійсним, якщо буде встановлено, що волевиявлення заповідача не було вільним і не відповідало його волі» [2].

З огляду на вищенаведене, з позовом про визнання правочину з вадами волі недійсним можуть звернутися дві категорії осіб: а) одна із сторін правочину, яка вважає, що у процесі вчинення правочину вона діяла під впливом певної вади волі; б) інша заінтересована особа. Якщо щодо такого суб'єкта звернення як сторона правочину жодних питань не виникає, то з розумінням категорії «заінтересована особа» наявні деякі проблеми. Це, насамперед, зумовлено тим, що в Цивільному кодексі України розшифрування такого терміна відсутнє. Цій категорії не приділено достатньо уваги з боку науковців. По-друге, труднощі викликає й те, що заінтересованість особи в кожній конкретній справі трактується по-різному на розсуд суду.

В основі терміна «заінтересована особа» лежить категорія інтересу. У широкому значенні заінтересована особа – це особа, яка має певний інтерес. На думку В.П. Грібанова, інтерес – це потреба, яка прийняла форму свідомого спонукання і виявляється в житті у вигляді бажань, намірів, прагнень, а кінець кінцем, у тих відносинах, в які вступають особи в процесі своєї діяльності [4, с. 240]. С.В. Михайлов зазначає, що юридично значущий інтерес у широкому сенсі постає як інтерес до досягнення різних соціально-економічних цілей у суспільних відносинах за допомогою можливостей, які надаються правовими засобами, наприклад, визнанням правосуб'єктності, встановленням, зміною, припиненням суб'єктивних прав і обов'язків, діяльністю судових, правоохоронних органів і т. д. [5, с. 28]. Таким чином, інтерес виступає усвідомленням особи необхідності виникнення, зміни чи припинення певних правовідносин. Звідси випливає, що заінтересована особа свідомо прагне до виникнення, зміни чи при-

пинення тих прав та обов'язків, які, наприклад, у нашому випадку можуть виникнути в разі визнання правочину недійсним.

Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України у постанові від 25.05.2016 р. зазначає, що особа має право на захист, у тому числі судовий, свого цивільного права, а також цивільного інтересу, що загалом може розумітися як передумова для виникнення або обов'язковий елемент конкретного суб'єктивного права, як можливість задовольнити свої вимоги за допомогою суб'єктивного права та виражатися в тому, що особа має обґрунтовану юридичну заінтересованість щодо наявності/відсутності цивільних прав або майна в інших осіб [6].

У своєму Аналізі окремих питань судової практики, що виникають при застосуванні судами рекомендаційних роз'яснень, викладених у постанові Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 9 «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» Вищий спеціалізований суд України вказує, що заінтересованою особою є будь-яка особа, яка має конкретний майновий інтерес в оспорюваному договорі [7]. Варто зазначити, що поза увагою залишаються інтереси немайнового характеру, хоча ст. 16 Цивільного Кодексу України передбачає можливість звернення до суду за захистом прав та інтересу й немайнового характеру. Зокрема, недійсним договором із підстави наявності вади волі можуть порушуватися такі немайнові права третьої особи: свобода пересування, право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, право на житло та недоторканість житла тощо. На нашу думку, це є досить серйозною колізією. Таке трактування категорії заінтересованості особи може призвести до того, що деякі особи можуть залишитися без захисту свого порушеного права чи інтересу.

І.В. Спасибо-Фатєєва також зазначає, що заінтересована особа може звернутися до суду, якщо: права заінтересованої особи порушені договором, який оспорюється, і можуть бути в такий спосіб відновлені або іншим чином захищені; інтереси такої особи можуть бути реалізовані, внаслідок чого вона здатна буде набути прав [8, с. 57]. Також науковець визначає суттєву особливість заінтересованої особи як суб'єкта звернення до суду. Вона полягає в тому, що на час розгляду справи судом ця особа не має права власності чи речового права на предмет правочину та/або не претендує на те, щоб майно в натурі було передано їй у володіння [8, с. 57].

Вимоги заінтересованої особи, яка в судовому порядку домагається визнання правочину недійсним (ч. 3 ст. 215 ЦК України), спрямовані на приведення сторін недійсного правочину до того стану, який саме вони, сторони, мали до вчинення правочину. Власний інтерес заінтересованої особи полягає в тому, щоб предмет правочину перебував у власності конкретної особи чи щоб сторона (сторони) правочину перебувала у певному правовому становищі, оскільки від цього залежить подальша можливість законної реалізації заінтересованою особою її прав [6].

Особа, яка звертається до суду з позовом про визнання договору недійсним, має довести конкретні факти порушення її майнових прав та інтересів. У зв'язку з цим виділяють кілька критеріїв визначення заінтересованості позивача в оспорюваному договорі: 1) права і законні інтереси заінтересованої особи безпосередньо порушені договором; 2) у результаті визнання договору недійсним майнові інтереси заінтересованої особи будуть відновлені; 3) заінтересована особа отримує що-небудь в результаті проведення реституції (права, майно) [7]. Відсутність доведеності особою своєї заінтересованості у визнанні правочину недійсним є підставою для відмови в позові [8, с. 58]. Підтвердженням цієї гіпотези може слугувати Постанова Верховного Суду України від 5 квітня 2018 р. (провадження № 61-10910св18), де зазначено, що ОСОБА_4 та ОСОБА_5 не було доведено, що порушені їхні права, оскільки договір купівлі-про-

дажу прав вимоги від 26 червня 2013 р. укладений між двома юридичними особами – ПАТ «Кредит-промбанк» і ПАТ «Дельта Банк» – і ними не оспорується. У ситуації, коли боржник звертається до суду з позовом про визнання недійсним договору купівлі-продажу прав вимоги від 26 червня 2013 р., не зазначивши, які ж його цивільні права та інтереси були порушені (не визнані чи оспорені), то визнання правочину недійсним як способу захисту не може бути застосовано [9].

Також Вищий спеціалізований суд України зазначає, що в будь-якому разі судам необхідно враховувати, що коло заінтересованих осіб має з'ясуватися у кожному конкретному випадку залежно від обставин справи та правових норм, які підлягають застосуванню до спірних правовідносин, якщо інше не встановлено законом [7]. На думку автора, з цим слушно погодитися, оскільки кожна справа, пов'язана з розглядом позовної заяви про визнання правочину недійсним, індивідуальна та має свої особливості.

З огляду на вищенаведене та положення Постанови Пленуму Верховного суду України № 9 від 06.11.2009 р., можна зробити висновок, що заінтересована особа – це особа, чії права та інтереси порушені внаслідок вчинення недійсного правочину, і вона має право на звернення до суду за відновленням свого порушеного права та інтересу майнового чи немайнового характеру, а також зазначена особа не претендує на предмет спору по справі. Причому наявність порушеного права чи інтересу в особі внаслідок вчинення сторонами недійсного правочину є ключовим моментом у можливості цієї особи звернення до суду. Також варто зазначити, що заінтересована особа має обов'язково довести факт порушення її прав внаслідок вчинення недійсного правочину.

Аналізуючи судову практику, найчастіше заінтересовані особи виступають суб'єктом звернення до суду з позовом про визнання правочинів із вадами волі недійсними у справах, пов'язаних з оспоренням фіктивних та удаваних правочинів. Так, у справі № 2-767/10 за позовом Акціонерного товариства закритого типу «Харківгазротеххарчпром» до ОСОБА_1, ОСОБА_2 з ОСОБА_1 за іншим позовом стягнуто на користь АТЗТ «Харківгазротеххарчпром» 34156,97 грн збитків, заподіяних дорожньо-транспортною пригодою та судових витрат, пов'язаних зі сплатою послуг фахівця і розглядом цивільної справи. Після набуття рішенням суду чинності відповідач по цивільній справі ОСОБА_1, усвідомлюючи ті обставини, що на його майно буде звернуто стягнення, зловживаючи своїми процесуальними правами, 24.09.2007 р. уклав договір дарування своєї частки у спільній сумісній власності на квартиру (1/3 квартири). Свою частину квартири АДРЕСА_1 відповідач ОСОБА_1 подарував своїй матері, відповідачці по справі ОСОБА_2. Суд вважає, що договір дарування від 24.09.2007 р. укладено з метою невиконання зобов'язань по сплаті боргу недійсним як оспорюваний правочин [10]. Таким чином, у цій ситуації до суду звернулася не одна із сторін договору, а заінтересована особа. Заінтересованість позивача полягає в тому, щоб право власності на частину квартири перебувало в ОСОБА_1, що, своєю чергою, гарантує сплату боргу, який наявний в ОСОБА_1 перед позивачем в іншій справі.

Варто зазначити, що є також й інші труднощі у процесі визначення особи, яка може звернутися до суду з вимогою про визнання недійсним правочину з вадами волі. Це стосується, зокрема, правочину, який дієздатна фізична особа вчинила в момент, коли вона не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними, передбачений ст. 225 Цивільного кодексу України. Згідно зі ст. 225 Цивільного кодексу України правочин, який дієздатна фізична особа вчинила в момент, коли вона не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними, може бути визнаний судом недійсним за позовом

цієї особи, а в разі її смерті – за позовом інших осіб, чії цивільні права або інтереси порушені. З одного боку, це один із небагатьох приписів, де чітко визначено суб'єкта звернення до суду під час оспорення такого дефектного правочину. З другого боку, проблема полягає в наявності колізії між двома нормами Цивільного кодексу України. Мається на увазі невідповідність між ст. 215 (загальна норма) і ст. 225 (спеціальна норма). Колізія в цьому випадку полягає в такому: загальна норма передбачає можливість звернення до суду із заявою про визнання правочину недійсним однією із сторін або іншою заінтересованою особою, чії права порушені; натомість спеціальна норма вказує, що суб'єктом звернення є лише особа, яка в момент вчинення правочину не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними. І тільки в разі її смерті – інші особи, права чи інтереси яких порушені таким правочиним. Виходить, що законодавцем не передбачена ситуація, коли такий правочин порушує права третіх осіб за життя тієї особи, яка перебувала в стані тимчасової нездатності усвідомлювати значення своїх дій.

Схожа ситуація виникає й при оспорюванні правочину, вчиненого під впливом тяжкої обставини та на вкрай невідповідних умовах, адже із змісту ст. 233 Цивільного кодексу України не зрозуміло, хто саме може звернутися з відповідним позовом. П. 23 Постанови Пленуму Верховного суду України від 06.11.2009 р. № 9 «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» зазначає, що особа, яка оскаржує правочин, має довести, що за відсутності тяжкої обставини правочин не було б вчинено взагалі або вчинено не на таких умовах. З огляду на це із позовом про визнання цього правочину недійсним може звернутися виключно особа, яка діяла під впливом тяжкої обставини, тоді як інші особи, навіть якщо їхні права порушені вчиненням недійсного правочину, такого права не мають. А.Я. Риженов вважає, що, можливо, для вирішення цього питання законодавцю варто було б розширити поняття «потерпілий» і в цій іпостасі розглядати не тільки особу, яка безпосередньо вимушена вчинити кабальний правочин, а й особу, чії права були порушені внаслідок здійснення кабального правочину [11, с. 157]. З цим слушно погодитися, бо такий підхід забезпечить більш ефективне застосування правових норм на практиці.

Таким чином, ч. 1 ст. 225 Цивільного кодексу України варто викласти в такій редакції: «Правочин, який дієздатна фізична особа вчинила в момент, коли вона не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними, може бути визнаний судом недійсним за позовом цієї особи (а в разі її смерті – за позовом інших осіб, чії цивільні права або інтереси порушені) або іншої заінтересованої особи, чії права та (або) інтереси порушені цим правочиним». Також ч. 1 ст. 233 Цивільного кодексу України за аналогією варто сформулювати так: «Правочин, який вчинено особою під впливом тяжкої для неї обставини і на вкрай невідповідних умовах, може бути визнаний судом недійсним незалежно від того, хто був ініціатором такого правочину, за позовом особи, яка діяла під впливом тяжкої обставини, або іншої особи, права та інтереси якої порушені правочиним».

Отже, питання визначення категорій осіб, які мають право звернутися до суду з позовом про визнання правочину з вадами волі недійсним, є доволі актуальним. Нині в цивільному законодавстві наявно багато колізій, які призводять до труднощів у визначенні належного позивача по справах щодо визнання правочину з вадами волі недійсним. Проблемним залишається питання щодо розуміння правової природи категорії «заінтересована особа». Заінтересована особа – це особа, чії права та інтереси порушені внаслідок вчинення недійсного правочину, і вона має право на звернення до суду за відновленням свого порушеного права та інтересу майнового чи немайнового характеру.

Таким чином, належним позивачем у справах про визнання недійсними правочинів із вадами волі є: а) сторона правочину, волевиявлення якої не відповідає її внутрішній волі; б) заінтересована особа, майнові чи особисто немайнові права та інтереси якої порушені дефектним правочином.

Незважаючи на актуальність та практичну необхідність, проблема визначення належного позивача у справах про визнання недійсними правочинів із вадами волі залишається поза увагою науковців, що зумовлює доцільність подальшого більш детального її дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільно-процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.
2. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. С. 356.
3. Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 р. № 9. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-09>
4. Грибанов В.П. Осуществление и защита гражданских прав. Москва : «Статут», 2000. 411 с.
5. Михайлов С.В. Категория интереса в российском гражданском праве. Москва : «Статут», 2002. 205 с.
6. Постанова Верховного Суду України від 25.05.2016 р. № 57933051. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/57933051>.
7. Аналіз окремих питань судової практики, що виникають при застосуванні судами рекомендаційних роз'яснень, викладених у постанові Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 9 «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними». URL: https://protocol.ua/ua/vssu_analiz_sudovoi_praktiki_pri_zastosuvanni_sudami_roz_yasnen_vikladenih_u_post_plenumu_vsu/
8. Недійсність правочинів: коментар судової практики / За заг. ред. І.В. Спасиво-Фатєєвої. Харків : Право, 2018. 264 с.
9. Постанова Верховного суду України від 05.04.2018 р. № 73304618. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73304618>.
10. Рішення Дзержинського районного суду м. Харкова від 04.03.2010 р. № 51234053. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/51234053>.
11. Рыженков А.Я. Юридический состав кабальной сделки: проблемы теории и практики. *Вестник Пермского университета: Юридические науки*. 2012. Вып. 2(16). С. 151–159.

УДК 347.77

КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА СЕЛЕКЦІЙНІ ДОСЯГНЕННЯ: СОРТИ РОСЛИН

COMMERCIALIZATION OF OBJECTS OF RIGHT OF INTELLECTUAL PROPERTY ON PLANT-BREEDING ACHIEVEMENTS: PLANT VARIETY

Бобонич Є.Ф.,

кандидат юридичних наук,

завідувач сектору судово-претензійної роботи відділу правового забезпечення та розробки законодавства у сфері охорони прав на сорти рослин Українського інституту експертизи сортів рослин

Карнич М.К.,

старший науковий співробітник сектору договірної роботи відділу правового забезпечення та розробки законодавства у сфері охорони прав на сорти рослин Українського інституту експертизи сортів рослин

У статті аналізуються питання трансформації об'єктів права інтелектуальної власності в інноваційний продукт, придатний для виробництва і ринку. Створення нових сортів рослин потребує значного вкладу знань, праці, матеріальних ресурсів, коштів та часу. Отримання певних виключних прав на новий сорт надає кращі можливості селекціонерам, які створили сорт, та компенсує їх витрати на створення сорту. Сорт рослин не має права на поширення на території України без державної реєстрації прав на нього. Основними способами комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності є: використання об'єктів права інтелектуальної власності у власному виробництві; внесення прав на об'єкти права інтелектуальної власності до статутного капіталу підприємства; передача (продаж) прав на об'єкти права інтелектуальної власності шляхом уступки прав на об'єкти інтелектуальної власності (продаж) та/або передача прав на використання об'єктів права інтелектуальної власності за ліцензійним договором. Правова охорона права інтелектуальної власності на сорти рослин покликана забезпечити можливість трансформації селекційних досягнень в інноваційний продукт, придатний для виробництва і ринку. Окрема увага приділяється видам спорів, що можуть виникати в процесі реалізації майнових та/або особистих немайнових (авторських) прав інтелектуальної власності на сорти рослин в Україні. Такі спори можна класифікувати на чотири групи: порушення у правовідносинах між автором і власником сорту рослин; порушення у правовідносинах між заявником сорту рослин і реєструючим органом; порушення у правовідносинах між власником сорту рослин і насіннєвим господарством; порушення у правовідносинах між продавцем насіння того чи іншого сорту рослин і сільгоспвиробником (фермером). У роботі викладені науково обґрунтовані рекомендації щодо удосконалення нормативно-правової бази у сфері інтелектуальної власності на сорти рослин.

Ключові слова: сорт, сорт рослин, новий сорт рослин, інтелектуальна власність, правове регулювання, селекційна діяльність.

In the article the questions of transformation of objects of right of intellectual property are analysed in an innovative product suitable for a production and market. Creation of new varieties of plants needs the considerable deposit of knowledge, labour, material resources, money and time.

The receipt of certain absolute titles on a new variety creates the best possibilities for selectionists, that created a sort, and compensates their charges on creation of sort. The plants variety has no authority on distribution on territory of Ukraine without state registration of rights on him. The basic methods of commercialization of objects of right of intellectual property are: the use of objects of right of intellectual property in an own production; bringing of rights on the objects of right of intellectual property to the charter capital of enterprise; assignment (sale) of rights on the objects of right of intellectual property by the way of assignment of rights on the objects of intellectual property (sale) or assignment of rights on the use of objects of right of intellectual property by licensed agreement. A legal safeguard is right intellectual property on the plants variety called to provide possibility of transformation of plant-breeding achievements in an innovative product suitable for a production and market. Separate